

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра етнології і археології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна етнологія

Освітня програма «Історія та археологія» (перший (бакалаврський) рівень)

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри етнології і археології
Протокол № 1 від “29” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Загальна етнологія
Викладач (-і)	Костючок Петро Леонтійович, к. і. н., доц.
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-87
Е-mail викладача	petro.kostyuchok@gmail.com
Формат дисципліни	2.2.1 Обов'язкові дисципліни. Теоретична підготовка
Обсяг дисципліни	3 кредити, 90 годин (12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять, 30 годин самостійна робота)
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	Щочетверга, 13:30 – 15:00, 608 аудиторія
2. Анотація до курсу	
<p>“Загальна етнологія” є нормативним курсом передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності “032 “Історія і археологія”. Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії.</p> <p>Передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу «Загальна етнологія». Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання етнічного розмаїття світу, ознайомитися з історією етнологічної науки, оперувати науковою етнологічною термінологією, теоріями, концепціями, вивчити основи етнопсихології, етнічних процесів та етнічної культури. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати етнічні процеси, висловлювати і аргументувати власні думки.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета курсу “Загальна етнологія” полягає в тому, щоб сформувати у студентів-істориків знання про форми впливу людини, суспільства, держави на етнічні процеси і явища; формувати етнічну свідомість і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських здобутків; забезпечувати передачу етнокультурних традицій з покоління в покоління; запобігати поширенню етнічної упередженості й пересудів;</p>	

плекати культуру міжетнічного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних і природничих наук для глибокого і всебічного пізнання етнічної сфери життєдіяльності людського суспільства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *знати*:

- етапи становлення етнології як самостійної галузі знань;
- основи методології етнологічного дослідження;
- світові етнологічні школи, їх теорії та ідеї;
- класифікацію етносів, критерії, види та їх характеристику;
- сучасний стан розробки теорії етносу, нації, етнічності;
- основні характеристики та компоненти психології етносу;
- сутність процесів етнічного розмежування та згуртування;
- основні риси сучасних етнічних процесів в світі;
- сутність і типологію етнічних конфліктів;
- проблему співвідношення етнічного і культурного, етнічного і релігійного;
- значення звичаїв і ритуалів в житті того чи іншого представника етносу;
- принципи та методи представлення складної історичної інформації у логічно послідовній формі (характеристиці).

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *вміти*:

- застосовувати методи історичного аналізу та синтезу історичних фактів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки в історичному процесі;
- застосувати на практиці етнологічні методи;
- аналізувати різні фактори життєдіяльності етнічних спільнот;
- співставляти різні інтерпретації основних понять у викладі наукових шкіл;
- робити висновки на основі аналізу статичних і динамічних характеристик психології етносу;
- робити узагальнення та висновки на основі аналізу етнічного розвитку світу.

4. Результати навчання (компетентності)

Діагностична компетентність:

- здатність та сприйняття концепцій етногенезу та націєтворення;
- здатність до виокремлення та синтезу базових етнічних категорій та дефініцій;
- здатність до аналізу етнополітичної ситуації та конфліктів у світі;

- адаптованість стратегії етнозахисного націоналізму.

Суспільно-політична компетентність:

- базові уявлення про багатоманіття етнічного розвитку світу;
- базові основи етнічних/етнополітичних класифікацій.

Практична компетентність:

- навички визначення кризових етнополітичних факторів;
- дослідницькі навички;
- знання джерел;
- знання суспільно-політичних, економічних та культурних особливостей етноісторичного розвитку світу;
- знання специфіки теорії етнічності; відповідної етнологічної термінології;
- розуміння причинно-наслідкових зв'язків етнічного багатоманіття світу.

Дослідницька компетентність:

- вміння аналізувати етнічні процеси, події, факти;
- здатність брати участь у дискусіях на суспільно-політичні теми, користуватися понятійно-категорійним апаратом етнологічної науки, джерелами та довідниковими матеріалами;
- здатність виявляти актуальні проблеми етнічного розвитку світу;
- здатність виокремлювати спільне і відмінне в процесах етногенезу та державотворення;
- здатність аналізувати й обґрунтовувати етнічні конфлікти.

Результати навчання:

- уміння виявляти спільні й відмінні риси в теоретико-методичних підходах українських і зарубіжних істориків, етнологів та археологів;
- здатність розрізнити історичну своєрідність, культурне та етнонаціональне розмаїття України;
- уміння використовувати на практиці теоретичні положення для здійснення організаційних та контрольних заходів у сфері історичної науки;
- здатність займати активну життєву позицію у відстоюванні своєї точки зору та історичної об'єктивності з проблем минулого та сьогодення;
- уміння виявляти та розв'язувати дослідницькі проблеми, здійснювати дослідження проектів на належному рівні;
- здатність використовувати іноземну мову в практичній діяльності за спеціальністю;

– уміння використовувати на практиці програмно-технічні засоби інформатики та сучасні інформаційні системи і технології.			
5. Організація навчання курсу			
<i>Обсяг курсу</i>			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		18	
самостійна робота		60	
<i>Ознаки курсу</i>			
Семес тр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий
3-й семестр	032 “Історія і археологія”	II курс	Нормативна

<i>Тематика курсу</i>					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Становлення етнології як самостійної галузі знань	Лекція, самостійна робота	Етнографія України: навчальний посібник / За ред. С.А.Макарчука. – Львів, 1994 Алексеев В.П. Историческая антропология. – Москва, 1979.	Тести, питання, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 1 тиждень
Тема 2. Методи і методологія етнології	Самостійна робота	Бромлей Ю.В. Этнос и этнография. – М., 1973.	Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 2 тиждень
Тема 3. Історія світової етнологічної думки	Семінарське заняття, самостійна робота	Бромлей Ю. Современные проблемы этнографии. – М., 1981. Етнографія України: навчальний	Тести, питання, таблиці, 4 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 1, 3 тиждень

Тема 4. Новітні теоретичні розробки сучасної етнології	Самостійна робота	посібник / За ред. С.А.Макарчука. – Львів, 1994 Историческая этнография: памяти Р.Ф. Итса / Под ред. А.В. Гадло.– СПб., 1993.	Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 4 тиждень
Тема 5. Етнічна картина світу	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Историческая этнография / Отв. ред. Р.Ф. Итс. – Л.: изд-во Ленинградского университета, 1985. Итс Р.Ф. Введение в этнографию. – Л., 1974 Константинова С.С. Этнология: конспект лекций. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2005	Карта, тести, питання, 4 год., 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 2, 4 тиждень, 5 тиждень, 5 тиждень
Тема 6. Етнос. Нація. Етнічність	Лекція, самостійна робота	Лурье С.В. Историческая этнология. – М.: Аспект Пресс, 1997.	Тести, питання, графіки, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 6 тиждень, 6 тиждень
Тема 7. Теорія етносу	Семінарське заняття, самостійна робота	Миськова Е.В., Мехедова Н.А., Пименова В.В. Этнология. Учебное пособие. – М.: Культура, 2005. Нельга О. Етнологія: Курс лекцій. – К.: Тандем, 1995.	Тести, питання, графіки, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 7 тиждень, 7 тиждень
Тема 8. Теорія нації	Семінарське заняття, самостійна робота	Основы этнографии / Под ред. С.А. Токарева. – Москва, 1968. Савчук Б., Кафарський В. Вступ до етнології. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003.	Тести, питання, таблиці, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 9 тиждень, 9 тиждень
Тема 9. Процеси етнічного розмежування та етнічного згуртування	Лекція, самостійна робота	Садохин А.П. Этнология: Учебник. – М.: Гардарики, 1998.	Тести, питання, таблиці, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 8 тиждень, 8 тиждень
Тема 10. Етнічні контакти	Самостійна робота	Садохин А.П., Грушевицкая Т.Г. Этнология: Учебник для студентов высших учебных заведений. – М.: Академия; Высшая школа, 2000.	Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 10 тиждень
Тема 11. Сучасні етнічні процеси	Самостійна робота	Сегеда С. Антропология. – К., 2001.	Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 10 тиждень

Тема 12. Етнопсихологія	Лекція, семінарське заняття, самостійна робота	Стефаненко Т.Г. Етнопсихологія. – М.: Інститут психології РАН, 2000. Тавадов Г. Етнологія. Учебник для вузов. – М.: Проект, 2002. Тиводар М.П. Етнологія: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2004. Хоптяр Ю.А. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2008 Чеснов Я.В. Лекции по исторической этнологии. – М.: Гардарика, 1998. Юрій М.Ф. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2006	Тести, питання, таблиці, 2 год., 2 год., 2 год.	5/5	згідно розкладу, 10 тиждень, 11 тиждень, 11 тиждень
Тема 13. Етнічні конфлікти	Семінарське заняття, самостійна робота		Тести, питання, 2 год., 4 год.	5/5	згідно розкладу, 12 тиждень
Тема 14. Етнополітичні конфлікти	Самостійна робота		Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 13 тиждень
Тема 15. Етнічна культура	Семінарське заняття, самостійна робота		Тести, питання, 2 год., 2 год.	5/5	згідно розкладу, 14, 15 тиждень, 14 тиждень
Тема 16. Етнос і релігія	Самостійна робота		Тести, питання, 4 год.	5/5	згідно розкладу, 15, 16 тиждень

6. Система оцінювання курсу

Підсумковий бал з навчальної дисципліни складається з підсумкового семестрового балу. Упродовж семестру студент отримує бали за різні види робіт, які сумуються в підсумкові семестрові бали. Підсумковий семестровий бал складається з суми балів, отриманих студентом денної форми навчання за свою навчальну діяльність протягом семестру і дорівнює сумі за семінарські (практичні) заняття (максимально 40 балів), балу за контрольну роботу (20 балів), балу за колоквіум (20 балів) і балу за індивідуальну роботу (20 балів) та в сукупності може складати максимально 100 балів.

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	Відмінно	5	A	Зараховано
81-89	Добре	4	B	
71-80			C	
61-70	Задовільно	3	D	
51-60			E	
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)			
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F	
Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
Поточний контроль	Контрольна робота	Колоквіум	Самостійна робота (наукове есе, реферат)	Всього
40 балів	20 балів	20 балів	20 балів	100 балів
Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від "1" до "5". Позначення "0"				

виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене з поважних причин заняття студент може "відпрацювати" у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило "відпрацювання" проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).

Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.

Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 4 теоретичних і 1 на знання термінології.

Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):

Завдання	Кількість балів
1 теоретичне	4 бали
2 теоретичне	4 бали
3 теоретичне	4 бали
4 теоретичне	4 бали
5 знання термінів	4 бали

Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквиуму. Перелік питань додається.

Критерії оцінювання колоквиуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)

Критерії	Бали
глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів
правильна стисла відповідь	12-15 балів
поверхова відповідь	8-11 балів
поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів
розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
неправильна відповідь або її відсутність	0 балів
<p>Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.</p> <p>Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.</p> <p>Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.</p> <p>Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату та його усного захисту.</p>	
Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)	
Критерії	6 семестр
● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	16-20 балів
● обґрунтоване розкриття проблеми	10-15 балів
● тема розкрита неповно	5-9 балів
● реферат суто компілятивного рівня/розкритий лише окремий аспект	1-4 бали

7. Політика курсу

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Принципи оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній

третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;
- вибіркоче усне опитування «з місця»;
- дискусійне обговорення питань;
- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти; відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної наукової етнологічної літератури, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає етнологічну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміти розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру).

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної етнології, її науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з концептуальними досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. Відносно знає термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. До кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння

і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. **Практично не знає** історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферат/наукове есе)

1-4 бали	Кейс виконаний незадовільно, оскільки відтворити його зміст самостійно не може, відповідь недолуга, із значними помилками. Немає навичок командної роботи, не бере на себе відповідальність. Захист кейсу спрощений, із значними помилками. Не здійснював (ла) пошук інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки і синтетичні зв'язки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи в школі. ІКТ використано недоречно. Не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
5-9 балів	Кейс виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити змісту кейсу, однак у його відповіді є помилки. Відсутні окремі складові кейсу. Може використати наявний у кейсі навчальний матеріал, але його зміст не достатній; відповідь не чітка і спрощена. Здатен (на) по середньо оцінювати етнічні явища, процеси і тенденції в світі, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Вміє організовувати пошук історичної інформації, але не може її критично проаналізувати. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Визначає роль людського фактора в історії, однак без необхідної аргументації. Не використовує ІКТ і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у кейс-технології; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може

	критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
10-15 балів	<p>Кейс виконаний добре. Помилки під час захисту незначні. Є самостійні висновки на основі сформованих ціннісних орієнтирів і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, але не повна (75%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у роботі підготовки і захисту кейсу в межах етики професійних взаємин, застосовує оптимальну стратегію під час захисту, чітко дає відповіді на запитання однокласників; може приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Використовує історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших. Демонструє на достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>
16-20 балів	<p>Здатність презентувати власну творчу інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) етнічних явищ на основі захисту кейсу, ставити під сумнів усталені погляди, спростовувати стереотипи, при захисті використовує значний обсяг використаних джерел, висновки самостійні, тези у формі анотації здійснені на високому рівні.</p> <p>Підготовлений у кейсі матеріал здатен використати на практиці; відповідь чітка і завершена. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної</p>

(недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; буде переконливою аргументацією, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у кейсі на всіх етапах його підготовки і презентації в межах етики професійних взаємин, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі; приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.

Демонструє на високому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, бачить шляхи подолання труднощів, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.

8. Рекомендована література

ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

Алексеев В.П. Историческая антропология. – Москва, 1979.

Бромлей Ю.В. Этнос и этнография. – М., 1973.

Бромлей Ю. Современные проблемы этнографии. – М., 1981.

Етнографія України: навчальний посібник / За ред. С.А.Макарчука. – Львів, 1994

Историческая этнография: памяти Р.Ф. Итса / Под ред. А.В. Гадло. – СПб., 1993.

Историческая этнография / Отв. ред. Р.Ф. Итс. – Л.: изд-во Ленинградского университета, 1985.

Итс Р.Ф. Введение в этнографию. – Л., 1974

Константинова С.С. Этнология: конспект лекций. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2005

- Лурье С.В. Историческая этнология. – М.: Аспект Пресс, 1997.
- Миськова Е.В., Мехедова Н.А., Пименова В.В. Этнология. Учебное пособие. – М.: Культура, 2005.
- Нельга О. Етнологія: Курс лекцій. – К.: Тандем, 1995.
- Основы этнографии / Под ред. С.А. Токарева. – Москва, 1968.
- Савчук Б., Кафарський В. Вступ до етнології. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003.
- Садохин А.П. Этнология: Учебник. – М.: Гардарики, 1998.
- Садохин А.П., Грушевицкая Т.Г. Этнология: Учебник для студентов высших учебных заведений. – М.: Академия; Высшая школа, 2000.
- Сегеда С. Антропологія. – К., 2001.
- Стефаненко Т.Г. Этнопсихология. – М.: Институт психологии РАН, 2000.
- Тавадов Г. Этнология. Учебник для вузов. – М.: Проект, 2002.
- Тиводар М.П. Етнологія: Навчальний посібник. – Львів: Світ, 2004.
- Хоптяр Ю.А. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2008
- Чеснов Я.В. Лекции по исторической этнологии. – М.: Гардарики, 1998.
- Юрій М.Ф. Етнологія. Навчальний посібник. – К., 2006

СЛОВНИКИ І ДОВІДНИКИ

- Абетка етнополітолога / Ю.Римаренко та ін. – К., 1996
- Этнография и смежные дисциплины. Этнографические дисциплины. Школы и направления. Методы. – М., 1988 (Свод этнографических понятий и терминов). – Вып.3.
- Етнологічний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. – К., 1993.
- Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В.Литвин, В.Гусєв, А.Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002.
- Мала енциклопедія етнології / НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького; Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп. ред.) та ін. – К.: Довіра: Генеза, 1996.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

- Авксентьев В. Этнические конфликты, история и типология // Социс. – 1996. – №12.

- Адрианов Б., Исмагилова Р. Этносы и этнические процессы в Африке: (К проблеме типологии) // Советская этнография. – 1979. – №5. – С.22-34.
- Арутюнов С. Билингвизм и бикультуризм // Советская этнография. – 1978. – №2. – С.3-14.
- Атлас языков мира. Происхождение и развитие языков во всем мире. – Лондон: Лик-пресс, 1996.
- Бромлей Ю. Етнос и этнические процессы // Наука и человечество. – 1976. – С.30-44.
- Вундт В. Проблемы психологии народов. – СПб., 2001.
- Гачев Г. Национальные образы мира. – М.: Академия, 1998.
- Гобсбаум Е. Винайдення традиції. – К.: Ніка-Центр, 2005.
- Гуревич А. Изучение ментальностей: социальная история и поиски исторического синтеза // Советская этнография. – 1988. – №6. – С.16-25.
- Дейкер Х., Фрейда Н. Национальный характер и национальные стереотипы // Советская зарубежная этнопсихология. – М., 1979.
- Дробижева Л. Национальное самосознание: база формирования и социальнo-культурные стимулы развития // Советская этнография. – 1985. – №5. – С.3-16.
- Кон И. К проблеме национального характера // История и психология. – М., 1971.
- Кукушкин В. К вопросу о структуре национальной психологии // Социальная психология и философия. – Л., 1973. – Вып.2. – С.164-173.
- Марков Г. Этнос, этнические процессы и проблема образа жизни // Расы и народы. – 1977. – Вып.7. – С.9-28.
- Маруховська О. Врегулювання етнополітичних конфліктів: наука чи мистецтво // Віче. – 1998. – №1.
- Мухина В. Этнопсихология: настоящее и будущее // Психологический журнал. – 1994. – №3. – С.42-49.
- Современные этнонациональные процессы в странах Западной Европы. Сборник статей. – М.: Наука, 1981.
- Станюкович Т., Чистов К. Этнография и актуальные проблемы развития этнографических музеев // Советская этнография. – 1981. – №1. – С.24-37.
- Стефаненко Т. Методы исследования этнических стереотипов // Стефаненко Т., Шлягина Е., Еникополов С. Методы этнопсихологического исследования. – М., 1993.
- Стефаненко Т. Этнопсихология. – М., 1999.
- Токарев С. Истоки этнографической науки: (До середины XIX в.). – М.: Наука, 1978.
- Токарев С. История зарубежной этнографии. – М.: Высшая школа, 1978.

Чистов К. Этническая общность, этническое сознание и некоторые проблемы духовной культуры // Советская этнография. – 1972. – №3. – С.73-85.

Этнология в США и Канаде. – М., 1989.

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Глобализация – этнизация. Этнокультурные и этноязыковые процессы. – М., 2006. – Кн.1-2.

Духовная культура и этническое самосознание наций. – М., 1990. – Вып.1.

Этническая социализация подростка. – М. – Воронеж, 2000.

Этнография за рубежом. Историографические очерки. – М., 1979.

Этнография в странах социализма. Очерки развития науки. – М., 1975.

Этнографические аспекты изучения современности. – Л., 1980.

Этнографические исследования развития культуры. – М., 1985.

Исследования по общей этнографии. – М., 1979.

Козлов В.И. Динамика численности народов. – М., 1969.

Кушнер П.И. Этнические территории и этнические границы. – М., 1951.

Культура и быт народов Америки. – Л., 1967.

Культура народов Америки. – Л., 1985.

Культура народов зарубежной Азии. – Л., 1973.

Культура народов зарубежной Азии и Океании. – Л., 1969.

Лобджанидзе А., Горохов С., Заяц Д. Этногеография и география религий. – М., 2005.

Леви-Брюль Л. Первобытное мышление. – М., 1994.

Леви-Строс К. Структурная антропология. – М., 1983

Мельникова Е. Культура и традиции народов мира. Этнопсихологический аспект. – М., 2006.

Мид М. Культура и мир детства. – М., 1988.

Національні меншини країн Європейського Союзу в контексті інтеграційних процесів. – Львів, 2002.

Очерки общей этнографии. Общие сведения. Австралия и Океания. Америка. Африка. – М., 1957.

Очерки общей этнографии. Зарубежная Азия. – М., 1959.

Очерки общей этнографии. Европейская часть СССР. – М., 1968.

Очерки общей этнографии. Зарубежная Европа. – М., 1966.
Попов А.И. Названия народов СССР. – Л., 1973.
Проблемы этнографии и этнической истории народов Азии. – М., 1968.
Проблемы антропологии и исторической этнографии народов Азии. – М., 1968.
Пучков П.И. Население Океании. Этнографический обзор. – М., 1967.
Пути развития зарубежной этнологии. Сборник статей. – М., 1983.
Народы мира. Этнографические очерки. Народы Юго-Восточной Азии. – М., 1966.
Народы мира. Народы Зарубежной Европы. – М., 1964.
Народы мира. Народы Австралии и Океании. – М., 1956
Народы мира. Народы Америки. – М., 1959
Народы мира. Народы Африки. – М., 1954
Народы мира. Народы Восточной Азии. – М., 1965
Народы мира. Историко-этнографический справочник. – М., 1988

Викладач

П. Л. Костючок